№ 72 Մայիսի 3 (15) **1880** Մայիսի 3 (15) № 72

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի: Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція „Мшакъ“

ՄՇԱԿ

Խմբագրատանը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Էջմիածինը դեռ անտարբեր է մնում,—Ներքին տեսութիւն: Նամակ Ախալցխայից: Նամակ Նոր-Նախիջևանից: Նամակ Ալէքսանդրապօլից: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:—Արտաքին տեսութիւն: Անգլիա: Գլադստոնի մինիստրութիւնը: Նամակ Պարսկաստանից: Արտաքին լուրեր:—Յայտարարութիւններ:

ԷՋՄԻԱԾԻՆԸ ԴԵՌ ԱՆՏԱՐԲԵՐ Է ՄՆՈՒՄ

Կրօնական երկպառակութիւնը, ինչպէս երևում է «Մշակի» № 56 Ալէքսանդրապօլից գրած մի աւետարանական Հայի նամակից, դեռ ևս շարունակվում է մեր ազգի մէջ:

«Մշակը» առաջինն է եղել, որ իր առաջնորդող յօդուածներով ձայն բարձրացրեց մոլեռանդութեան դէմ, ցոյց տալով նրա վնասակար հետևանքները ազգի բարոյական միութեան գործի համար:

Բայց, ցաւելով պէտք է ասենք, մամուլը մեզանում դեռ ևս չէ հասնում իր անմիջական նպատակին, նրա խօսքը դեռ մատչելի չէ մոլեռանդ ամբոխի մեծամասնութեանը: Մեր ազգի զարգացած մասը, ի հարկէ, համախոհ չէ այսպիսի երկպառակութիւնների, բայց ամբոխը մնում է դեռ ևս մինչև այսօր պինդ կապված իր դարևոր նախապաշարմունքների հետ:

Երբ հայ-աւետարանականը և հայ-կաթօլիկը մեզ հայ-լուսաւորչականներիս ձեռք են մեկնում, հաշտվում են մեզ հետ, խօսքով և գործով ցոյց տալով մեզ իրանց սէրը, միանալով մեզ հետ,—հայ-լուսաւորչական ամբոխը շարունակում է նրանց վրա քարեր գցել, անարգել և հայհոյել նրանց.... Ցաւալի է շատ, բայց պէտք է խոստովանվել, որ կրօնական երկպառակութեան աղբիւրը մեր հոգևորականներն են, որոնք անտարբեր են մնացել և մնում են մինչև այսօր դէպի մի այսպիսի ազգակործան երողութիւնը: Թէ հոգևորականութիւնը, առհասարակ պատմութեան մէջ, ոչ փոքր դեր է խաղում և խաղացել այս գործում,—սրա մասին արդէն շատ անգամ խօսել է հայ մամուլը:

Հայ-լուսաւորչական հոգևորականների մեծ մասը համախոհ են ամբոխին. նրանք թշնամական աչքով են նայում աւետարանական և կաթօլիկ հայի վրա, չեն ընդունում որ լուսաւորչականը, կաթօլիկը, աւետարանականը և մինչև անգամ մահմետականը կարող են մի և նոյն ազգի անդամներ լինել...

Միթէ մոլեռանդութիւն չէ այս մեր սուրբ հայրերի կողմից, հարցնում ենք մենք, միթէ մի և նոյն Աստուածը չէ՞, որին մենք ամենքս պաշտում ենք, միայն իւրաքանչիւրը մեզանից իր ձևով, իր ծէսերով և արարողութիւններով: Կրօնի արտաքին ծէսերը, կամ հաւատը, որ ամեն մարդու համոզմունքից է կախված, ոչինչ կապ չունեն ազգութեան հետ, իսկ մեզ բոլորիս միմեանց հետ կապողը և մի ամբողջ ազգ դարձնողը՝ հայութիւնն է:

Եթէ մամուլը իր արդար մտքերով անզօր է կրօնական հնացած երկպառակութեան դէմ մարտնչելու, եթէ նրա յայտնած ազնիւ մտքերը դեռ ևս մատչելի չեն տգէտ և անգրագէտ ամբոխին,—թող այն, ինչ որ չէ կարող անել մամուլը, կատարէ եկեղեցին, որ համարվում է արդարութեան պաշտպան, սիրոյ և գթութեան քարոզիչ, եղբայրասիրութեան ներկայացուցիչ:

Նա կարող է և պէտք է վերջ տայ այդ դարևոր եղբայրասպան կրօնական վէճերին:

Էջմիածինը կոնդակով պէտք է հրաւիրէ իր բոլոր քահանաներին, որ նրանք քարոզեն եկեղեցիներում սիրոյ և հաշտութեան զգացմունքը, հասկացնեն ամբոխին և համոզեն նրան ոչինչ խտրութիւն չը դնել թէ հայ աւետարանականի և թէ հայ կաթօլիկի մէջ, ընդունել նրանց մի և նոյն ազգին պատկանող անդամներ, հաշտվել նրանց հետ և ձեռք ձեռքի տալով օգնել միմեանց: Եւ երբ ամբոխը կը տեսնի որ կղերը համախոհ չէ ժողովրդի մոլեռանդ մասին, որ նա կրօնական մոլեռանդութեան դէմ է,—այն ժամանակ ինքն էլ կը հեռանայ իր մէջ խոր կերպով արմատացած նախապաշարմունքից և իրան համոզչի կը համարի իր թէ աւետարանական, և թէ կաթօլիկ եղբօրը:

Բաւական համբերեցինք մեր մէջ եղբայրասպան մոլեռանդութիւնը և հրէշաւոր հալածանքները, վերջապէս սպասում ենք որ Էջմիածինը կատարի իր պարտաւորութիւնը:

Բժիշկ Միրիմանեանց

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ

Ապրիլի 25

Ինն հարիւր տարի է, որ բարձր Հայաստանից բարձաւ հայկական իշխանութիւնը: Այդ օրից ընկած վանքերը որբացան մեր պատմական սուրբ հայրերից, եկեղեցիք զրկվեցան իրանց բարեպաշտ հարազատներից, քաղաքներ անհետացան խուժադուժների կոտորածներից և հայի բնակարանը մնաց թափուր. նորա մէջ լրբաբար զետեղվեց մոլեկրօն մահմետականը և հայի դառն աշխատանքով սկսեց ինքն ծոյլապէս ապրել, իսկ աշխատողին վարձատրել լոկ կատաղի բարբարոսութիւններով: Բայց հայկական ազգը չը վհատվեց, ծածուկ աղօթելով, Աստուած աղերսելով նա միշտ կրկնեց. «Հաւատք քո կեցուցանեն զքեզ», եւ լսեց Աստուած. փոքր-Ասիայի բազմազան ազգերը՝ տաճիկ, քիւրդ, ասորի, պերսեկ, չէրքէզ, քաղդեացի, գագա, լազ, եզիդ և արաբ հայերի հետ իրանց կատարած խոստումներ փոխանակ, նոյն հայերի բարեխօսութեամբ ստացան երկու տարի առաջ Եւրոպայի վեհաժողովից Հայաստանի ընդհանուր բնակութեան, հետևաբար և նորա մէջ ապրող բոլոր ազգերի փրկութեան պայմանը, մտաւոր և բարոյական վերածնութեան խոստումը, բարենորոգումներ: Թէպէտ Հայաստանի ժողովուրդները դեռ մինչև այժմ սպասելու վրա են, բայց անկասկած է, որ Եւրոպայի խոստումը չէ կարելի խաբէութիւն համարել, վասն որոյ փոքր Ասիայի վերանորոգումը կը կատարվի նոյն ազգի շնորհիւ, որի դերը Փոքր-Ասիայում եղել է ինն դար լոկ նահատակի, մարտիրոսի և առաքեալի դեր: Բայց ինն դար նահատակվելով, հայերը բնաւ չը թուլացան հայկական մեծահոգութեան և քրիստոնէական ներողամտութեան մէջ, երբ այժմ պատեց սովը Հայաստան, հոգեվարքի մէջ սովից մեռնող հայը Ռուսաստանի իր եղբօրներից ստացած մի կտոր հացը չը խնայեց կէս անել և բաժանել բոլոր միւս ազգութիւնների մէջ. կարծես մի վարձատրութիւն նոցանից իրան հասած դարևոր չարիքներին: Ահա, այս է հայկական ազգի վերածնութեան ամենապերճ ապացոյցը....

Այլ բարոյական յաղթութիւն, որով կարող ենք պարծենալ ես մենք՝ ռուսահայքս, եղբայրսիրութեան այն սրբազան դաշինքն է, որ կայանում է այսօր մեր մէջ բարեմիտ և վեհանձն գործիչների շնորհիւ. ընդհանուր Ռուսաստանի կրօնաբաժան հայերի մէջ կապվում է այսօր այն եղբայրական կապը, որ կտրվել էր մի քանի դար առաջ և գցել հայերին փոխադարձ խորթութեան, արհամարանքի և ատելութեան մէջ: Այսօր «Մշակ» լրագրին երախտապարտ լինելով, այդ կորստաբեր երևոյթը, փոխադարձ ատելութիւնը մեր միջից կորչելու ճանապարհին ենք տեսնում. «Մշակի» խմբագրի մեծ. պ. Գրիգոր Արծրունու և նորա աշխատակցի մեծ. պ. Գրիգոր Նիկողոսեանի ի խորոց սրտի բղխած հրապորբոք հրաւէրները հզօրագոյն արձագանքի ուժով թնդացին կրօնաբաժան հայերի սրտերում Ղրիմի թերակղզիից սկսած մինչև Ախալցխայի գիւղերը և, կարծես, դարևոր քնից սթափված հայը առաջին անգամ սկսեց ասել. «կաթօլիկ եմ, բայց հայ եմ, բողոքական եմ, բայց հայ եմ»: Այս միխիթարական խօսքերը կրօնաբաժան հայի բերանից դուրս թռաւ արձակ համարձակ, բոլոր սրտից, գիտակցաբար միայն «Մշակի» անկեղծ եղբայրասիրական խօսքերի շնորհիւ: Վասն որոյ երբ լսեցինք նորա հրաւէրները Հայաստանի մեր եղբարց օգնելու մասին, մենք՝ Ախալցխայի հայ-կաթօլիկներս՝ մոռացանք մեր աչքի առաջ թափառող աղքատներին, մոռացանք առժամանակ և տանեակ ընտանիքներ, որ կերակրվում են այստեղի փոքրաթիւ և աղքատ հայ-կաթօլիկների գանձանակով, այլ ժողովրդի միաբերան որոշմամբ եկեղեցիների գանձատուփը նշանակեցինք Հայաստանի սովելոց համար: Այդ գանձատուփից մինը, որ դրած էր Ախալցխայ հայ-կաթօլիկաց Սրբոյ Աստուածամօր վերափոխման եկեղեցում, լեցվելով այսօր ժողովրդի գցած լումաներով բացվեց քահանաների և երեք հոգաբարձուների ներկայութեամբ և տասն և չորս րուբլու քանակութեամբ առհա ուղարկում եմ «Մշակի» խմբագրութեան, խոնարհաբար խնդրելով, որ նա յանձնառու լինի և մեր փոքրաթիւ ժողովրդի գանձանակը հասցնել ուր հարկն է:

Պարտք եմ համարում յարակցել, որ ժողովրդի և հոգաբարձուաց՝ Պօղոս Ալվարեանի և Մկրտիչ ժախեանի ջերմ ցանկութեան համեմատ գանձատուփերը կը մնան զետեղված մեր եկեղեցիներում սովելոց օգտին մինչև այն օր, երբ լաց ու արտասուքի տեղ Հայաստանից միայն կուշտ մարդու ուրախութեան ձայն կը լսենք:

Հաւաքված գանձանակը կուղարկվի պարբերաբար ձեր խմբագրութեանը:

Ի դիմաց Ախալցխոյ հայ-կաթօլիկաց յանձնաժողովոյն անդամ Նորին Քերովբ Տէր-Պօղոսեանց

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ

2 ապրիլի

Իմանալով մեր հեռաւոր հայրենակիցների այժմեան դժբաղդ դրութիւնը Վանայ (Հայաստանի) մէջ և նորա շրջակայքումը սովի սարսափելի հարուածներից մեր ազգայնոց անխնայ կոտորումը, արդէն առանց նորա էլ ճնշված վերջի պատերազմի դառն հետևանքներից, չը կարողացայ անտարբեր մնալ այս տառապանքին և ինձ անհրաժեշտ պարտք համարեցի հանգանակութիւն բանալ մեր քաղաքում և հաւաքել յօգուտ Վանի սովելոց դրամական նուիրատուութիւններ, յորում քանի մի պատուելի անձանց առատաձեռն նուիրատուութեամբ կարողացայ կարճ միջոցում ժողովել ութը հարիւր յիսուն րուբլի, որը և շտապում եմ ուղարկել ձեր խմբագրատունը, խնդրելով անմիջապէս հասցնել ուր որ հարկն է: Բարեհաճեցէք, մեծապատիւ պարոն, նոյնպէս տպագրել հետևեալ նուիրատուների ազգանունները:

Յովհաննէս Գ. Խաթրանեան 25 ր., օրիորդ Եւգինէ Յովհ. Խաթրանեան 5 ր., Գէորգ Խաթրանեան 25 ր., տիկին Աննա Խաթրանեան 10 ր., Պօղոս Գ. Խաթրանեան 25 ր., տիկին Նունէ Յակոբ Խաթրանեան 10 ր., Կարապետ Ջեռնով 5 ր., Մինաս Խալիպեան և նորա կինը 10 ր., Կարապետ Ալաճալեան 3 ր., Մկրտիչ Սարգիսեան Մահտեսեան 300 ր., Կարապետ Սերեպրաքով 2 ր., Иванъ Никалаевичъ Скараманга 3 ր., Մարկոս Ալաճալեան 3 ր., Յարութիւն Ջախմախեան 3 ր., Պաղտասար Խաչկռուզեան 3 ր., N. N 20 ր., Յարութիւն Այուլեան 3 ր., Գրիգոր Սալթիքեան 25 ր., Ստեփան Մեսնիքեան 25 ր., Գէորգ Կողպեթլեան 15 ր., Ղուկաս Ղաբավալեան 3 ր., Սեբովբէ Յարութիւնեան 10 ր., Մինաս Պալապանեան 10 ր., Յովակիմ Խազեզեանց 25 ր., Մանուկ Տրապիզոնցեան 15 ր., Յովհաննէս Ամա-

յեան 10 ր., Մարկոս Խուկուտարեան 5 ր., Մանուկ Զօլօթարով 5 ր., Խաչուկ Թիթերեան 10 ր., Վահան Քէօլէեան 5 ր., Պետրոս Քէչէճեան 5 ր., Մինաս Սուպաչեան 3 ր., Քերոբ Մուրադչայեան 2 ր., Սարգիս Խուճեան 5 ր., Յովհաննէս Ջալալեան 3 ր., Միքայէլ Ջերնիչեան 2 ր., Յարութիւն Խաստամեան 2 ր., Կարապետ Թիթերեան 1 ր., Յ. Սաթունեան 1 ր., պ. Սալթիքեան 3 ր., Վարդերես Ախճրեան 10 ր., Абрамовъ 1 ր., Ստեփանոս Տէր-Մարտիրոսեան փոփով 3 ր., Ն. Ն. 5 ր., Միքայէլ Մահտեսեան 10 ր., Միքայէլ փոփով 50 ր., Մինաս Ջափլրնեան 10 ր., Կարապետ Հեքիմեան 3 ր., Մանուէլ Թումանով 10 ր., Միքայէլ Աւագեան 3 ր., Յովհաննէս Խընծորեան 10 ր., Գրիգոր Ամայեան 10 ր., Ստեփան Սրմաքէշեան 3 ր., Յ. Փախալեան 2 ր., Յովհաննէս Ջուպառեան 10 ր., Սարգիս Հալլաճեան 5 ր., Յովակիմ Զարիֆեան 1 ր., Մարկոս Օտապաչեան 5 ր., Խաչերէս Սագիրեանց 25 ր., Պետրոս Խախլաճեան 3 ր., Սարգիս Քեռօղլումեան 1 ր., Լաւսեղէն փոփով 5 ր., Գաբրիէլ Մելքոնեան 10 ր., Աստուածատուր Ագապապեան Օդեռեան 10 ր.։ Ստորագրութիւնը կը շարունակվի։

Այստեղ միանգամայն քաղցր պարտաւորութիւն կը համարեմ հրապարակաւ յայտնել իմ անկեղծ շնորհակալութիւնը վերև յիշեալ բոլոր նուիրատուանձանց, որք մեծաւ համակրութեամբ իրանց լուման նուիրեցին այսպիսի աստուածահաճոյ գործի համար։

Յովհաննէս Գէորգեան Խաթրանեան

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ

—

14 ապրիլի

Վանայ սովեալների համար ժողովեցի 72 րուբլի և ուղարկելով ընդ այսմ ձեզ, խնդրեմ հասցնել այդ փողերը ուր հարկն է։ Այդ գումարի մասը հաւաքված է Օլթի քաղաքումը, իմ խնդրանօք։

Ահա ցուցակը նուիրատուների. Ալէքսանդրապօլում։ Պ. Ջիթողցեան 10 րուբլի, Մ. Ջիթողցեան 10 ր., Ռափայելեան 10 ր., Աղ. Օհանջանեանց 6 ր., Յ. Սահրադեան 3 ր., ընդամենը 39 ր.։ Օլթի (Ղարսայ նահանգում.) Տրդատ Սայատնեան 5 ր.։ Рафаилъ 1 р., Багратъ 1 р., Хорунжій Разсказовъ 1 р, Свѣпарскій 1 р., Быченко 1 р., Абеловы 8 р., Нѣкто 2 р., Н. Чичинадзе 1 р., Сущевскій Ракоза 1 р., Хатаевъ 3 р., Խ. Մարուգեանց 1 ր., Արտէմ Միրիմանեանց 2 ր., Исканицкій 1 р., Оганесовъ 3 р., Ալ. Մելիքեանց 1 ր., ընդամենը 33 ր.։ Բոլորը 72 ր.։

Աշխէն Մելիք-Ագամեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս 30 ապրիլի

Դեռ 1878 թուի յունիսի 16/28 Բերլինի կոնգրէսում, ինչպէս որ կարդում էինք ռուս լրագիրներում այդ նշանաւոր ժողովքի 8-րդ արձանագրութիւնները, մի չատ երևելի խօսակցութիւն տեղի ունեցաւ, որ Եւրոպայի ամբողջ արևելեան կէսի համար սկսել է ունենալ ամենացանկալի արդիւնքները։ Այն օրը Բերլինում փչրեցին մի մեծ և հաստ շղթայ, որ դարերով կապել կաշկանդել էր միլիօն միլիօն մարդկանց կեանքը, նըրանց վզին մի անլուծելի կոչկոռ դարձած լինելով։ Պայտաձև սեղանի վրա դրված էր Սերբիայի անկախ տէրութիւն ճանաչելու հարցը, որ առաջինը լօրդ Սալսբըրի այդ խնդրի հետ գլորեց սեղանի վրա կրօնական ազատութեան խնդիրն էլ։ Պարոն Վադդինկտօն ասաց, թէ նա կը ճանաչէ Սերբիան անկախ տէրութիւն միայն այն պայմանով, որ «Սերբիայի հպատակները ինչ կրօնքի էլ որ պատկանէին, վայելեն իրաւանց կատարեալ հաւասարութիւն։ Նորանք պէտք է կարողանան մասնակցել բոլոր հասարակական գործքերում, պաշտօններում և պատիւներում, և վարել ամեն կաչում, այնպէս որ կրօնքի տարբերութիւնը պատճառանք չը լինի նորանց ջոկելու։ Ամեն դաւանութեանց կրօնական պաշտամունքը և արտաքին ծիսակատարութիւնը պիտի կատարելապէս ազատ լինեն և ոչ մի արգելք պիտի չը դրվի ոչ մի կրօնական ժողովրդի կղերական դասուց կազմակերպութեանը (іерархической организацій) և ոչ նորանց առ իրանց հոգևոր մեծամեծներն ունեցած յարաբերութեանցը։» Այս միջոցին մեր ռուսութեան առաջին ներկայացուցիչ վսեմաչուք իշխան Գօրչակօվի ասված խօսքերը 'ի միջի այլոց առ էին, թէ իր կողմանէ նա ամենակատարեալ համաձայնութիւն է յայտնում այդ սկզբան հետ և պատրաստ է տարածել զորան (Ռուսաստանում) ամենաընդարձակ իմաստով։ Եւ մեր կառավարութեան երկրորդ ներկայացուցիչը վսեմափայլ կոմս Շուվալօվ վստահացրեց կօնգրէսին, թէ ռուսաց կառավարութիւնը փափագում է իր մէջ կրօնական ազատութեան զարգանալը։

Դեռ երկու տարի չանցած մենք տեսնում ենք այդ ազնիւ ու լուսաւոր գաղափարների գործադրութիւնը։ Բոլոր տէրութեան մէջ բազմաթիւ աւետարանականները, որոնք Թիֆլիսում երկու ժողովներ ունեն, ճանաչվեցան իբրև անկախ և ազատ եկեղեցի։ Բայց աւելի գլխաւորը և կարևորը նա է, որ բուն տիրող եկեղեցին ինքը ըսկսել է իր մինչև ցարդ հերձուածող հրատարակած մասերին մօտենալ։ Մայրաքաղաքի լրագրերը այս վերջի ժամանակին մեզ չատ ընդարձակ լուրեր բերին այս նիւթի նկատմամբ։ «Берегъ» լրագիրը, որ իր ուղղութեամբ յայտնի է թէ որքան մօտ է վարչական չահերը պաշտպանելուն, մեծ ախոյեան է դուրս եկել հերձուածող կոչվածներին պաշտպանելով։ Եւ այդ հերձուածողներից единовѣрцы ասուած մասը արդէն ճանաչվեցաւ իբրև դրեթէ համահաւասար եկեղեցի օրթօդօքս եկեղեցու հետ։

Եւ ինչ էր այդ մեծ փոփոխութեան պատճառը։

Նախ և առաջ այն լուսաւոր գաղափարը, թէ մենք՝ մարդիկս բնաւ իրաւունք չունենք իրար խըղճի վրա տիրելու. Աստուած մարդուս ազատ է ստեղծել հաւատալու կամ չը հաւատալու։ Եւ երկրորդը, այս վերջի պատերազմի ժամանակ թէ ռուս ժողովուրդը, թէ կղերը և թէ կառավարութիւնը տեսան որ հերձուածողներն էլ (раскольники) ոչ սակաւ հայրենասիրական խանդ կամ դեռ էլ աւելի հայրենասիրութիւն ցոյց տուին, քան թէ տիրող եկեղեցու անդամները, այնպէս որ «Берегъ» առաջարկում է հերձուածողներին խըմբովին ճանաչել իբրև աղնուականաց ու ստորին ժողովրդեան չերտի մէջ տեղը բռնող մի դաս։

Ահա ինչեր են պատահում լուսաւոր ազգաց մէջ։ Բայց մեր մէջ կան դեռ չատ և չատ անձինք՝ որոնք կուրօրէն առանց քննելու և դատելու, և միմիայն աւանդական կերպով ուրիշի ասածը կրկնելով, և կայ և մի դաս մարդիկ, որոնք գիտակցաբար գործելով, չատ օգտակար են համարում հալածումներ սարքել, սորան էծել, նորան խածնել և մէջ տեղ իրանք ապրել։ Թերևս մեր ազգից Բերլինի կօնգրէսի գնացած պատգամաւորների խօսքը աւելի կշիռ ունեցած լինէր, երբոր հարցվեցաւ Հայաստանում բնակող հայերի թւի մասին, եթէ նորանք փոխանակ միայն լուսաւորչականներին ներկայացնելու իբրև հայ իրանց միւս պլադաւան համարին և լեզուակից հայ եղբարցն էլ խառնած լինէին իրանց թւոյն հետ։ Ինչ և իցէ անցեալից և նոյն իսկ ներկայումս կատարվող անցքերից խելք առնենք և թողնենք վայրենաբարոյ հալածելու սովորութիւնը։

Ես չը գիտեմ թէ կաթօլիկ եկեղեցու հոգաբարձուներն ու եկեղեցականները ինչ գաղափար ունեն այս մասին, բայց ես իբրև հայ աւետարանական եկեղեցու հոգաբարձու և հովիւ բնաւ չեմ վարանել յայտնել, որ ամեն ընդհանուր ազգային խնդիրներում, ինչպէս է աղքատաց և տառապելոց ու սովելոց օգնելում, մեր հնագիտութիւնը, լեզուն, սովորութիւնքը պահելում, միով բանիւ ազգին ցաւը ցաւելում և ազգի ուրախութեամբը ուրախանալում մենք՝ աւետարանական հայերս կարողութեան չափով մէկ քայլ ետ չենք մնայ, 'ի հարկէ առանց մեր կրօնական համոզումներից մէկ հատ նշանախեց զոհելու։ Դուք յարգեցէք մեր համոզումն ու ազատութիւնը, մենք արդէն մեր սկզբանց համեմատ յարգում ենք ձեր համոզումն ու ազատութիւնը։

Ա. Ամիրխանեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ մի տարական հայ հաղորդում է մեզ, որ Զատկի տօնին հրաւիրված է եղել մի քաղաքացու տանը ճաչելու։ Նոյն միջոցին մէկ մէկու ետևից յայտնվում են թւով 5—6 քահանաներ և սկսում տնօրհնէքի խորհուրդը կատարել։ Տանտէրը չուարած մնում է, չը կարողանալով մի կողմից մուրացկան քահանաներին ճանապարհ դնել, միւս կողմից իր հիւրերին հոգալ, և համբերութիւնից դուրս գալով, դըժգոհութեամբ հեռացնում է քահանաներին։ Լաւ կը լինէր եթէ հոգևոր իչխանութիւնը վերջապէս կարգադրէր, որ քահանաները, բացի իրանց ծուխից ուրիչներին չը ձանձրացնեն։

—

Մեզ գրում են ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ, թէ «Մչակի» 56 համարում տպված «Հայ-աւետարանական» ստորագրութեամբ նախկում յայտնված այն մտքերը, իբր թէ հայ-լուսաւորչականները հալածում են հայ-աւետարանականներին՝ անհիմն են, որովհետև Ալէքսանդրապօլում ոչ յայտնի հայ-աւետարանականներ կան, և ոչ էլ աղօթատուն ունեն որ լուսաւորչականներ կարողանային այնտեղ քարեր ձգել։ Միայն Ալեքսանդրապօլում երբեմն յայտնվում են գաւհրիկ գիւղացիներ, որոնք ոչ իրանց նոր ընդունած դաւանութեան էութիւնը հասկանալով, ոչ էլ լուսաւորչական եկեղեցու ինչ լինելը ճանաչելով, սկսում են փողոցներում զէվզէկութիւններ անել և գրգռել իրանց նման ռամիկների մոլեռանդութիւնը։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ հաղորդում են, որ չամախեցի Միքայէլ Կարապաշեանը յայտնեց իրան սնանկացած։ Խօսում են թէ պարոնի պարտատէրերը միջակ կարողութեան և աղքատ մարդիկ են։ Վերջին ժամանակներում չամախեցի վաճառականների մէջ համարեա սովորութիւն է դարձել Ռուսաստանի զանազան քաղաքներից կրէդիտով ապրանք առնել և վերջը իրանց սնանկացած յայտնել։ Բայց պ. Կարապաշեանը մի երկրորդ քայլ ևս արաւ, տեղացիների քսակներն էլ դատարկելով։

—

Մեզ գրում են ՇՈՒՇՈՒՑ, որ հայր Արիստակէս Սեդրակեանը եկեղեցում իր քարոզների մէջ յայտնեց այն միտքը, որ Զատկի տօներին մատաղի համար հաւաքված գումարի մի մասը տրվի աղքատների համար կազմած հոգաբարձութեան չքաւոր ընտանիքներին բաժանելու համար։ Բացի դորանից հայր սուրբը համոզեց ժողովրդին փոխանակ Զատկին ճոխ սեղան պատրաստելու և չռայլ ծախսեր անելու, փողը յանձնէին նոյն հոգաբարձութեան աղքատներին կերակրելու համար։ Ապրիլի սկզբներում ցուրտը տակաւին այն աստիճան սաստիկ էր, որ քաղաքի մօտակայքում գիչերը սառել էին երկու մարդ, մի կին, երկու երեխաներ և մի քանի ոչխարներ, որ պատկանում էին մի թուրք ընտանիքի։

—

ՍԱԼԵԱՆԻՑ մեզ հաղորդում են, որ ապրիլ ամսվայ սկզբին ցուրտը աւելի սաստկացաւ. չորս օր և գիշեր չարունակ ձնախառն քամիներ փչեցին, բուք և մրրիկ բարձրացրին։ Գիւղացւոց անասունները, որ այդ միջոցում դաշտ էին դուրս բերել, մեծ մասը կոտորվեցան։ Սուլէյման Քէնդի գիւղի 200 տաւարից և 1000 ոչխարից մնաց 9 հատ տաւար և 20 հատ ոչխար։ Մի քանի տեղերում յայտնվեցան սառած մարդկանց դիակներ. այս թչուառութեան հետ Կուր գետի յորդանալը մեծ հեղեղ է սպառնում Սալեանում։ Մինչև այսօր եօթ տուն զոհ գնացին հեղեղին։ Լսում ենք, որ Ջավադու մօտակայքում մորեխ է յայտնվել. ոստիկանութիւնը սկսել է տնօրինութիւններ անել նրանց ոչնչացնելու համար։

—

Մեզ գրում են ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ, որ տեղական դպրոցի հոգաբարձութիւնը խիստ անբարեխիղճ կերպով է վարում իր պաշտօնը։ Վարժապետները ամիսներով ռօճիկ չը ստանալով, ստիպված են եղել մի չաբաթ դադարեցնել ուսումն, որովհետև այժմեան հացի սաստիկ թանգութեան ժամանակ, քաղցած փորով աշխատել կարող չեն։ Գանձապետ հոգաբարձուն ոչ հաշիւ է տալիս և ոչ ռօճիկ. ամեն օր նորանոր խռովութիւններ են ծագում։ Անդադար հեռագրում են թեմական տեսուչ պ. Պռօչեանցին, որ նա չնորհ բերէ և դըպրոցը բարեկարգ վիճակի մէջ դնէ, բայց նա սպասում է, որ դպրոցը բոլորովին քանդվի, որ յետոյ ինքը գնայ մի «հոգոց» կարդայ...

—

ՍԱԼԵԱՆԻՑ մեզ գրում են. լսում ենք, որ չամախեցի աւագ-քահանայ Տէր-Սահակ հայրը «Մչակի» յօդուածներից դրդված, դիտաւորութիւն ունի իր սեփականութիւնից նուիրել ի նպաստ Վանի սովատանջների 500 րուբլ։

—

Մեզ գրում են ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ, որ ալիւրի պուտը թանգացաւ մինչև 6 ր. 50 կոպէկ։ Պարսկաստանից ամենևին ալիւր չէ ստացվում, միայն պարսիկները ուղարկում են այս կողմերում ամեն օր բազմաթիւ մշակներ, որոնք սպառում են տեղային հացը։

—

Մեր պատւելի մշտական թղթակիցներից ոմանք գանգատ են յայտնում, թէ նրանց նամակները մնում են անտիպ։ Որքան և ցանկալի լինէր մեզ որ մեր թղթակիցների նամակները յաճախակի լոյս տեսնէին «Մչակի» համարների մէջ, այսուամենայնիւ, մենք կարծում ենք, որ մեր թղթակիցները մեզ հետ կը համաձայնվեն, որ այժմ Տաճկաստանի սովը այն աստիճան զբաղեցնում է մեզ, որ գոնէ առ ժամանակ պէտք է ներողամիտ գտնվեն, եր նրանց նամակներից կամ լուրեր ենք քաղում և կամ տպագրութիւնը ուշանում է։

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են, թէ Նորգի դպրոցների պ. պ. հոգաբարձուների երեք տարվայ ժամանակը լրացած լինելով, հասարակութիւնը ընտրեց նոր հոգաբարձութիւն. ժողովուրդը առհասարակ գոհ մնաց հին հոգաբարձուների թէ երեք տարվայ գործունէութեան մասին և թէ պ. Երեցփոխանի ներկայացրած հաչւի մասին։

—

ԹԻՖԼԻՍ եկած մի քանի տաճկաստանցի պանդուխտներից ստացանք մի բողոք, որով յայտնում են, թէ իրանց երկրից դէպի ռուսաց հողը գալու ժամանակ սահմանապահ Թուրք պաշտօնեաները զանազան սուտ պատճառներ բերելով, չարչարում են նրանց և աւելորդ փողեր են առնում։ Օրինակ, պանդուխտների ձեռքում գտնված օրինաւոր անցաթղթերը կեղծի տեղ դնելով, տուգանքի են ենթարկում։ Նոյն կերպով կողոպտում են և Ռուսաստանից իրանց հայրենիքը վերադարձող Թիւրքահպատակ պանդուխտներին և եթէ նրանց մօտ չատ փող է յայտնվում, բոլորովին անհետացնում են խեղճերին։ Մեզ գրել են մի քանի այսպիսի դէպքեր։

—

ՓՕԹԻՑ մեզ գրում են, թէ տեղային երիտասարդութիւնը վճռեց Զատկի տօներին փոխանակ զանազան զուարճութեանց վրա փողեր ծախսելու, հանգանակութիւն անել յօգուտ Վանայ սովատանջների, և այսպէսով գոյացաւ 300 րուբլ և ստորագրութիւնը չարունակվում է։

—

Մեզ գրում են ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ, որ ալիւրի պուտը արժէ 3 ր., հասարակ պանրի պուտը 8 ր. մսի ֆունտը 12 կ., երկու հատ ձուն 5 կ., սիմինդրի պուտը 2 ր.։

—

ՆԵՐ.-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ պ. Եփրեմ Դաւթեանցը հաղորդում է, թէ երկու տարի առաջ պ. Յ. Նազարեանցը նամակով դիմեց նրան իր աշխատասիրած «Նախապաշարմունք» անունով գրքի համար բաժանորդներ գտնել, և ինքը կատարեց նրա խընդիրքը, բայց տակաւին գրքերը չեն ստացվել, չը նայելով, որ յիշեալ աշխատութիւնը բաւական ժամանակ է, որ լոյս է ընծայվել և ինքը քանիցս անգամ նամակով դիմել է հեղինակին, որ կատարէ իր պարտաւորութիւնը։

—

Մեզ գրում են ԲԱԳՈՒԻՑ, որ կանայք ստորագրութիւն են բացարել յօգուտ Վանայ սովատանջների։ Մայրերի օրինակին հետևում են և հայոց օրիորդաց դպրոցում աշակերտուհիները, և իրանց մէջ նոյն նպատակներով փող են հաւաքում։ Պատմում են, երբ ուսուցիչ պ. Ա. Գրիգորեանցը նըրանց սկսեց նկարագրել Վանայ սովատանջ մանուկների դրութիւնը, աշակերտուհիներից չատերը սկսեցին լաց լինել։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են, որ հայոց դպրոցների տեսուչ պ. Բ. Ս. խիստ բարբարոսաբար է վարվում թէ աշակերտների և թէ աշակերտուհիների հետ։ Ծեծը նրա մանկավարժութեան մէջ առաջին տեղն է բռնում։

—

ՆԵՐ.-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ մեզ հաղորդում են, որ չըքաւորների օգնելու նպատակով կազմված է մի խնամատար մասնաժողով, որի տնօրէնութեանը յանձնված է նուիրատուութիւններով հաւաքված 1150 րուբլ։ Այս գումարով գնված ալիւրը բաժանվում է չքաւորներին բոլորովին ձրի, իսկ փոքր ինչ միչոց ունեցողներին էժան գնով։ Նոյն մասնաժողովի տնօրէնութեանն է յանձնված և 2500 րուբլ, որ Թիֆլիսից ալիւր բերել տայ և առանց օգտի վաճառէ ժողովրդին։

—

Յօգուտ Վանի սովատանջների Ա. Միրզօեվի բացած պատկերահանդէսը արժանի է այցելութեան։ Հրաւիրում ենք մեր հասարակութեանը այցելել այդ ուշադրութեան արժանի հանդէսը։

—

Կրկին մի նոր սնանկութիւն ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ «Кавказъ» լրագրում որպէս լուր կարդում ենք որ Տէր-Աստուրով հարուստ վաճառականը այս օրերս սնանկացաւ։ Ասում են որ նրա պարտքը 100,000 րուբլ է։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳԼԻԱ

Լրագիրների մէջ կարդում ենք հետեւեալ տեղեկութիւնները անգլիական նոր մինիստրութեան մասին:

Հեռագիրը հաղորդեց անգլիական նոր մինիստրութեան անդամների անունները: Գլադստոնը արտաքին գործերի մինիստրի պաշտօնը յանձնեց կոմս Գրենվիլլին, որ այդ պաշտօնը վարում էր 1868-ից մինչև 1874 թ.: Հնդկաստանի գործերի մինիստր ընտրված է Հարտինգտօն, զինուորական մինիստր Չայլդերս, ծովային մինիստր Նորսբրուկ, ներքին գործերի մինիստր Հարկորտ, լորդ-կանցլեր Սելբօրն: Ինքը Գլադստոն բացի առաջին մինիստրի պաշտօնից, ինչպէս երեւում է, կը վարէ նոյնպէս Գանձարանի կանցլերի պաշտօնը: Անգլիական բոլոր ֆինանսական շրջանները ցանկանում էին այդ, որովհետև նրանք անսահման հաւատ են ընծայում Գլադստոնի ֆինանսական ընդունակութիւններին:

Միջազգային քաղաքականութեան տեսակէտից ամենանշանաւորն այն է, որ Գրենվիլ նշանակվեցաւ արտաքին գործերի մինիստր, իսկ Հարտինգտօն Հնդկաստանի գործերի մինիստր:

Գրենվիլլի քաղաքական հայեացքները յայտնի են ամենքին, որոնք հետեւում էին 1868—1874 թ. անգլիական քաղաքականութեանը և այն վիճաբանութիւններին, որոնք լինում էին անգլիական պարլամենտի մէջ պահպանողական մինիստրութեան ժամանակ: Արտաքին գործերի նոր մինիստրի հայեացքները արմատականապէս հակառակ են Բիկոնսֆիլդի և Սալիսբիւրիի հայեացքներին: Նա երբէք չէ համաձայնել այն մաքի հետ, որ Անգլիան պէտք է միշտ ընդդիմադրէ Ռուսաստանին արեւելեան և ասիական հարցերի մէջ: Կոմս Գրենվիլ միշտ այն կարծիքի է եղել, որ այդ երկու պետութիւնների համաձայնութիւնը խաղաղութեան գրաւական է: Այժմ առիթ չը կայ մտածելու, որ Գրենվիլլի քաղաքական այդ կարծիքները փոխված լինեն:

Նշանակված մինիստրների անունները ապացուցանում են, որ անգլիական պարլամենտի ազատամիտ կուսակցութեան բոլոր բաժանմունքները միացրած են: Այդ կազմակերպութենից երեւում է, որ ազատամիտ ամբողջ կուսակցութեան անդամների հայացքները նոր մինիստրութեան ընթացքի մասին միատեսակ են: Բայց դրանից այդ համաձայնութեան պատճառով մինիստրութեան քաղաքականութիւնն էլ որոշ և հաստատ կը լինի:

Անգլիական պահպանողական մամուլը ազատամիտների յաղթութեանը ընտրութիւնների ժամանակ բոլորովին ուրիշ նշանակութիւն էր տալիս: Նա պնդում էր, որ ազատամիտների միութիւնը ընտրութիւնների ժամանակ արհեստական էր, որ նրա նպատակն էր գործերից հեռացնել բոլոր ազատամիտների համար ատելի Բիկոնսֆիլդի մինիստրութիւնը: Այդ մամուլը հաւատացնում էր, որ հէնց որ մինիստրների ընտրութիւնը կը սկսվի, ազատամիտների մէջ անբաւականութիւններ կը ծագեն: Այդ նախագուշակութիւնները չիրագործվեցան և Գլադստոնի մինիստրութիւնը առանց անբաւականութիւնների կազմակերպված է:

Անգլիական պարլամենտը այս անգամ բացվեցաւ առանց գահական ճառի: Ճառի ընթերցանութիւնը յետաձգված է մինչև ընտրութիւնների վերստուգելը: Այդ հանգամանքը շատ հասկանալի է. Նոր մինիստրութեան համար դժուար էր փոքր ի շատէ վարմար ճառ կազմել: Գլադստոն ճառի բովանդակութեան մասին առաջ իր ընկերների հետ պէտք է համաձայնի և յետոյ թագուհու համաձայնութիւնը ստանայ: Այդ գործը բաւական դժուար է:

Այն հանգամանքները, որոնց ժամանակ կայացաւ Գլադստոնի մինիստրութեան կազմակերպութիւնը, նրան թոյլ չեն տալիս գահական անգոյն ճառ կազմել: Գլադստոնը այդ ճառի մէջ ամենաքիչը պէտք է յայտնէ ներքին և արտաքին իր քաղաքականութեան պրոգրամը: Իսկ այդ մեկնութեան ժամանակ Գլադստոն ստիպված կը լինի պախարակել իր նախորդի գործունէութիւնը: Նա պէտք է խոստանայ, որ նոր կառավարութիւնը այնպիսի ձանապարհով կընթանայ, որ բոլորովին հակառակ կը լինի իր նախորդի ընթացքին: Միւս կողմից կասկածաւոր է, որ թագուհին ընդունի այդպիսի գահական ճառ:

ԳԼԱԴՍՏՕՆԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

«Голосъ» լրագրի մէջ տպված է հետեւեալ առաջնորդող յօդուածը:

«Անգլիական ազատամիտ կուսակցութեան յաղթութիւնը և Գլադստոնի նշանակվելը Բիկոնսֆիլդի տեղ զանազան դատողութիւնների առիթ են տալիս և եւրոպական մամուլի քննութեան առարկայ են դարձել: Ակներև է, որ Գլադստոնի յաղթութիւնը զարմացրեց եւրօպական լրագրութեան մեծ մասին: Ֆրանսիական նշանաւոր և ազդեցութիւն ունեցող լրագիրները թշնամաբար վերաբերվեցին այդ փոփոխութեանը: Վիէննայի մամուլի յարձակմունքներից Գլադստոնի վրա երեւում է, որ աւստրո-ունգարական քաղաքական մարդիկ երկիւղ են կրում, որ այսուհետև այլ ևս չեն կարող հասնել իրանց մութ նպատակներին: Վերջապէս գերմանական պաշտօնական մամուլը ակներև ցոյց է տալիս, որ Բիկոնսֆիլդի հրաժարականից անբաւական է: Դեռ նորերումս Բերլինի մէջ հրատարակվող «Post» լրագիրը պնդում էր, որ Գլադստոնի մինիստրութիւնը դաշնակցութիւն կը կապէ համայն սլավօնական և նիհիլիստական կուսակցութիւնների հետ: Այդ լրագրի կարծիքով, Ռուսաստանի քաղաքագէտներից ոչ մէկը յոյս չէ կարող դնել Գլադստոնի վրա, եթէ արեւելեան խնդիրը նորից ծագի:

Հետաքրքիր է և մի և նոյն ժամանակ մտածմունքներին առիթ է տալիս այն հանգամանքը, որ ֆրանսիական, աւստրո-ունգարական և գերմանական մամուլը այդպէս է վերաբերվում անգլիական ազատամիտների փառաւոր յաղթութեանը: Ամենից առաջ հետաքրքիր է այն իրողութիւնը, որ քաղաքական զանազան նպատակներ ունեցող երեք պետութիւնների պաշտօնական լրագրութիւնը համոզված է, որ Գլադստոնի յաղթութիւնը անպատճառ պէտք է վնասէ նրանց մի քանի շահերին և խանգարէ նրանց քաղաքականութեան ազատութեանը: Քանի որ Բիկոնսֆիլդ առաջնորդում էր անգլիական կառավարութեանը, Վիէննայում համոզված էին որ Աւստրո-Ունգարիան ազատ, առանց արգելքների կարող էր հարստահարել Բալկանեան թերակղզու ազգաբնակութեան սլաւոնական ոյժերը և արգելել նրանց քաղաքական վերածնութեանը: Քանի որ պահպանողական կառավարութիւնը գոյութիւն ունէր Անգլիայի մէջ, Բերլինում համոզված էին, որ, եթէ ընդհանուր սլավօնականութեան պատճառով որ և է անհամաձայնութիւն ծագէր, Անգլիան կը միանար Գերմանիայի հետ Ռուսաստանի դէմ: Վերջապէս Ֆրանսիական քաղաքականութիւնը ձգտում էր լորդ Բիկոնսֆիլդի հաւանութիւնը ստանալու համար:

Հասկանալի է, որ այսպիսի հանգամանքների ժամանակ Գլադստոնի առաջին մինիստր ընտրվիլը մտածմունքների առիթ դարձաւ Աւստրո-Ունգարիայի, Ֆրանսիայի և Գերմանիայի կառավարութիւնների համար: Աւստրո-Ունգարիայի և Գերմանիայի վրա անգլիական կառավարութեան փոփոխվելը բնականաբար աւելի էլ սաստիկ տպաւորութիւն պէտք է գործէր, որովհետև լորդ Բիկոնսֆիլդ պաշտպանում էր այդ պետութիւնների քաղաքական ձգտումները: Քանի որ աւստրիական և գերմանական կառավարութիւնները համոզված կը լինեն, որ նրանք ամեն ժամանակ Անգլիայի պաշտպանութեան վրա յոյս չեն կարող դնել, անկասկած նրանք աւելի կը զբաղվեն այն հարցերով, որոնց վրա առաջ ոչինչ ուշադրութիւն չէին դարձնում:

Այդ փաստը Ռուսաստանը պէտք է ի նկատի ունենայ: Ռուսաց մամուլը լաւ հասկացել է, որ անգլիական ազատամիտների յաղթութիւնը դատապարտեց Բիկոնսֆիլդի քաղաքականութիւնը: Ռուսաստանը յոյս ունի, որ անգլիական ազատամիտ կառավարութիւնը կուրօրէն և թշնամաբար չի վերաբերվի ոչ դէպի ռուս ժողովուրդը, ոչ դէպի Բալկանեան թերակղզու քրիստոնեայ ազգաբնակութիւնը: Ռուստստանի մէջ ամենքը ցանկանում են, որ շուտով վճռվեն Յունաստանի, Չերնոգորիայի և ուրիշ հարցերը, որոնց Բերլինի կոնգրէսը անվճիռ թողեց և որ կատարեալ խաղաղութիւն և համաձայնութիւն հաստատվի միջազգային յարաբերութիւնների մէջ: Գլադստոնի յաղթութիւնը ուրախացրեց ռուսներին, որովհետև նրանք յուսադրվեցան, որ խաղաղութիւն կը հաստատվի և իրանք կարող են իրանց ներքին գործերի կարգադրութեամբ զբաղվել: Այսպէս պէտք է մեկնել ռուս հասարակութեան ուրախութիւնը Գլադստոնի յաղթութեան պատճառով:

Տարաբաղդաբար արեւմտեան Եւրոպայի մէջ ռուսների բաւականութիւնը ուրիշ կերպ են մեկնում: Այդտեղ կարծում են, որ Գլադստոնի յաղթութիւնը մեզ այն պատճառով է ուրախացնում, որ նա մեզ կօգնի փոփոխել Բերլինի դաշնագիրը և Բալկանեան թերակղզու վրա գործերի այնպիսի դրութիւն ստեղծել, որ համապատասխան լինի ռուսների ձգտումներին:

Այդ բոլոր ենթադրութիւնները Ռուսաստանի վերաբերութեամբ բոլորովին սխալ են:

Կարելի է հաւատացած լինել, որ Գլադստոնի քաղաքականութիւնը նոյնպէս հիմնված կը լինի Բերլինի դաշնագրի վրա, ինչպէս և Բիկոնսֆիլդի քաղաքականութիւնը: Միայն առաջինը բոլորովին ուրիշ նպատակների կը ձգտի: Գլադստոն, մեր կարծիքով, կը ձգտի պահպանել եւրօպական խաղաղութիւնը ոչ թէ ճնշելով թիւրքիահպատակ քրիստոնեաներին, այլ մարդկօրէն դէպի նրանց վերաբերվելով: Գլադստոնի մինիստրութիւնը անկարող կը լինի ծածկել այն մարդկերանց, որոնք ձգտում են փչրել անտանելի լուծը, չի կարողանայ արդարացնել թիւրքերի բռնադատութիւնները և հարստահարութիւնները: Գլադստոն և իր ընկերները, ինչպէս երեւում է նրանց ճառերից, Բերլինի դաշնագիրը կատարված իրողութիւն են համարում, բայց պատրաստ են նրա վճիռները իրագործելու, մարդասիրաբար և թիւրքիահպատակ քրիստոնեաների շահերի համեմատ մեկնել: Յոյս կայ, որ անգլիական նոր կառավարութիւնը կը պահանջի Թիւրքիայից ամենաբարեխղճաբար կատարել Բերլինի դաշնագրի վճիռները, ինչպէս Չերնոգորիայի և Յունաստանի, նոյնպէս և Արեւելեան Ռումելիայի և Հայաստանի վերաբերութեամբ: Այդ նպատակներին հասնելու համար Ռուսաստանը և Անգլիան կարող են միանալ, իսկ այդ նպատակներին կարելի է հասնել միայն այն ժամանակ, երբ կը յարգվի Բերլինի դաշնագիրը և բարեխղճաբար կը կատարվին նրա որոշումները: Թէպէտ Բերլինի դաշնագրի վճիռներից շատերը աննպաստ են Ռուսաստանի համար, բայց նրանց դժուար է փոփոխել առանց պատերազմի, իսկ այժմ Ռուսաստանը միայն խաղաղութիւն է ցանկանում:

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Բարֆրուշ, 31 մարտի

Անդրկովկասում հացի սաստիկ թանգութեան պատճառով Ռուսաստանից շատ վաճառականներ, գլխաւորապէս բագուցիներ, դիմեցին Կասպից ծովի հարաւային եզերքի վրա գտնված պարսից քաղաքներում, որպիսի են Բարֆրուշ, Սարի, Մաշադիսար և այլն,—ցորեան և այլ ուտեստներ գնելու: Այս քաղաքներում թէ ցորեանը, թէ բրինձը և թէ գարին շատ էժան են, և ծովային ճանապարհով աւելի դիւրութիւններ կան Ռուսաստան հասցնելու: Գները հետեւեալներն են. բրինձի մէկ խալվարը (7 պուդ 20 ֆ.) արժէ 2 թուման պարսից դրամ, ռուսաց փողով 7 ր. 50 կ., գարու խալվարը 16 ղռան, (5 ր. 50 կ.), ցորենի խալվարը (9 պուդ) արժէ 28 ղռան, ռուսաց փողով 10 ր 49 կոպէկ:

Բագուցի հայ վաճառականներ, թւով մօտ 150 հոգի, երեք ամսից աւել է, որ վերոյիշեալ քաղաքներում գնում են ուտեստի զանազան պաշարեղէններ և գլխաւորապէս բրինձ: Ասում են, որ մեծ քանակութեամբ գնած են, և շատ հաւանական է, բայց ինձ յայտնի է, որ միայն Բարֆրուշ քաղաքում ամբարած ունեն աւելի քան 200,000 պուդ բրինձ, բացի գարուց և ցորենից: Բայց չը նայելով, որ վաճառականները երկու ամսից աւել է, որ իրանց մթերքը պատրաստած ունեն, և կամենում են ուղարկել Ռուսաստան, բայց տեղային մահմեդական հասարակութիւնը ընդդիմանում է և թոյլ չէ տալիս, որ դուրս հանեն, որովհետև վախենում են, որ իրանց երկրում էլ թանգութիւն կը լինի, թէև այդ զուր կասկած է:

Վաճառականները ճարահատեալ բողոքեցին Թէհրան ռուսաց դեսպանին, և երկար սպասելուց յետոյ վերջապէս մարտի 24-ին հրաման ստացվեցաւ պարսից բարձր կառավարութիւնից, որ թոյլ տրվի առաջուց գնված և պատրաստի մթերքները դուրս տանելու, իսկ նոր գնողներին արգելվի:

Բայց տեղային ժողովուրդը ուշադրութիւն չը դարձնելով բարձրագոյն հրամանի վրա, ոչ միայն թոյլ չը տուեցին վաճառականներին իրանց պատրաստի մթերքները դուրս տանելու, այլ Սարի քաղաքում յարձակվելով բագուցիների շտեմարանների վրա բոլորը յափշտակելով ցրվեցին: Խռովութիւնը այն աստիճան հասաւ, որ պէտք է մեծ արիւնհեղութիւն լինէր, եթէ տեղային դենպետը (մուշտէհիդը) վրա չը հասնէր և կատաղած ամբոխին չը հանգստացնէր: Վաճառականների վնասը այս քաղաքում միայն հասնում է 15,000 րուբլու:

Այս անցքից յետոյ Ռուսաստանի վաճառականները մեծ երկիւղի մէջ են և ամեն րոպէ սպասում են, թէ մի և նոյն բարբարոսութիւնները կը պատահեն և միւս քաղաքների պաշարներ գնող վաճառականների հետ: Որովհետև երբ յիշեալ խռովարարները անպատիժ մնացին, միւսները նոյնպէս կը հետեւեն նրանց օրինակին:

Վաճառականների դրութիւնը այժմ շատ աննախանձելի է, որովհետև ոչ կարողանում են իրանց գնած ապրանքները դուրս տանել, և ոչ էլ իր տեղում վաճառելու հնար կայ. նրանք պատրաստ են իրանց տուած փողի գոնէ մէկ մասը ստանալ և վերադառնալ իրանց հայրենիքը, բայց ով պէտք է տայ:

Ահա այդպէս են փոխարինում պարսիկները այն ներողամտութեանը, որ 1870 թւին Պարսկաստանի սաստիկ սովի ժամանակ մենք ցոյց տուեցինք նրանց, Բագուից և Աստրախանից առատ պաշարեղէններ մատակարարելով: Լսում ենք, որ մեր վաճառականները դիտաւորութիւն ունեն մի խնդիրք ներկայացնել ուղղակի Նորին մեծութեան շահին:

Ս.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Լրագիրները հաղորդում են, որ եկող սեպտեմբերի 6-ին կամ 12-ին Տուրինի մէջ լինելու է առողջապահների (հիգիենիստ) միջազգային կոնգրէս:

—Ֆրանսիական ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստր Ժիւլ Ֆերրի նորերումս այցելեց Ֆրանսիայի քաղաքները: Նրա ճանապարհորդութեան

ժամանակ Լիլ քաղաքի մէջ համալսարանի բժշկական բաժնի շինութեան հիմքը գցվեցաւ։ Հանդէսի ժամանակ մինիստրը մի ճառ կարդաց. ի միջի այլոց նա այն միտքը յայտնեց, որ հանրապետութիւն և կրթութիւն բառերը մի և նոյն նշանակութիւն ունեն, որ հանրապետութիւնը ձգտում է ամբոխի մէջ լուսաւորութիւն տարածել։ Կղերականները ժիւլ Ֆերրիին ամեն տեղ թշնամաբար էին ընդունում։

—Աւստրիական «Presse» լրագիրը, քաղուածքներ անելով անգլիական պահպանողական ուղղութեան լրագիրներից, աշխատում է ապացուցանել, որ անգլիական հասարակական կարծիքը չէ հաւանում Գլադստոնի քաղաքականութիւնը Աւստրիայի և Արեւելքի վերաբերութեամբ։

—Ֆրանսիական «Temps» լրագիրը զարմանում է այն իրողութեան վրա, որ իշխան Բիսմարկին մինչև այժմ հնազանդ գերմանական պարլամենտը այժմ ընդդէմ է նրա մի քանի գիտաւորութիւններին։ Ծխախոտի մենավաճառութեան հարցի առիթով պարլամենտի ընդդիմադրական կուսակցութիւնը յարձակողական դիրք բռնեց, յայտնելով, որ ծխախոտի մենավաճառութեան մասին խօսքն անգամ աւելորդ է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Մ. Միանսարեանցի ի ներքոյ յիշեալ տպագրութիւնների ամեն մի տպագրութեան մնացած բոլոր օրինակները միասին գնողներին (Թիֆլիս, Հայոց Վանքի Մեծ և Փոքր փողոցների անկիւնում, տպագրողի սեպհական տանը, № 4|2, բնակարան № 6) կը վաճառուին յետագայ գներով։

1. Հայկական Քնար, երգարան, 8 ծալ, եր. 712 և առանձին 32 եր. այբբենական ցանկ, երկուսը միասին . . . . 70 կ.

4 Հազար օրինակից մնացել է մօտ հազար օրինակ, մօտ 700 րուբլու։

2. Կանոնաւոր և վայելուչ գրութեան պատմութիւնը և տեսութիւնը, զանազան առանձին յաւելուածներով, 8 ծալ, եր. 274 . . . . 20 կ.

1200 օրինակից մնում է մօտ 700 օրինակ, մօտ 140 րուբլու։

3. Վայելչագրութեան գաղափարներ, 4 ծալ, 24 երես։ 6 Հազար օրինակից կը լինի մնացած մօտ 4 Հազար օրին., մօտ 500 րուբլու։ . . . . 10 կ.

4. Փունտա մելանով տպած վայելչագրութեան վարժութիւններ, որ տպածի վրա սև թանաքով գրելով, գիւրութեամբ կարելի լինի ուղղել և գեղեցկացնել ուսանողի գրութիւնը։ № 1—№ 5, Հասարակ թղթի գնով, տ. սոտայան, կամ 480 թերթը, 4 րուբլի, մօտ 340 սոտայ, մօտ 1360 րուբլու։ Թերթը մի կոպեկից պակաս։

5. Տողաշարներ և տողացանցեր մեծ թաքաղա, 4 երես տպած, 6 Հազար օրինակից մօտ 4 Հազ. օրինակ կը լինի, մօտ 52 րուբլու, թերթը . . . . 5 կ.

6. Կօմբ ուսուցչապետի և անգղիացոց թագուհու բժշկի խնամատարութիւն երեխայոց, 8 ծալ, եր 300։ . . . . 15 կ.

1200 օրինակից մօտ 300 օրինակ կը լինի մնացած, մօտ 52 րուբլու։

Մի քանի այլ տպագրութիւններ մօտ 20 րուբլու։

Կարելի է դիմել Ս. Պետերբուրգ, Знаменская, домъ № 22, кв № 7, на углу Басейной.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԹՈՅԼՏՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ԼԻՆԻ

ԱԼԼԵԳՐԻ

ՅՕԳՈՒՏ ՍՈՎԱՏԱՆՋՆԵՐԻ

Մանրամասնութիւնների մասին իր ժամանակին կը յայտնվի։ Ցանկացողները իրեղէնները ընծայելու կարող են դիմել հետևեալ տիկիններին։

Տիկին Ն. ՎԵՐՄԻՇԵԱՆՑԻՆ Կոլօնիայում սեփական տանը, տիկին Մ. ԳԱԻԹԵԱՆՑԻՆ Շիօևվի տանը Հայոց փողոցում, տիկին Ն. ՌՕՏԻՆԵԱՆԻՆ Ստարո-Ինստիտուտի փողոց, Դայտմազովի տանը, տիկին Ն. ԳԱՄԲԱՐՕՎԻՆ իշ. Բէհբութովի տանը, Վօնեսէնսկի և Գուդովիչ փողոցների անկիւնում, տիկին Մ. ԽՍՍՐՕԵՎԻՆ, Շադինովի տանը, Սադօվայա փողոցի վրա, տիկին Մ. ԽԱՏԻՍՕՎԻՆ, Գամբարովի տանը, Լաբօրատօրնի փողոցի վրա և նոյնպէս ԾԱՏՈՒՐԵԱՆԻ լամպերի խանութը, Դվօրցովի փողոցի վրա։

4—5

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ
(РАСПРОДАЖА)

ՎԵՐՋԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԷԺԱՆ ԳՆԵՐՈՎ

ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ ՊԱՏՐԱՍՏ ՇՈՐԵՐԻ

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ ԿԱՄՈՒՐՋԻ ՎՐԱ

ՆԱՍԻԲԵԱՆԻ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

Տրիկօի ամառվայ պալտօ . 10 ր. և աւելի
Թուկեստի ձեռք շորը . . . . 10 ր. —
Վիզիտի . . . . 15 ր. —
Սև սերտուկի . . . . 25 ր. —
Տրիկօի գոյնաւոր վարտիքը . . 3 ր. —
Սև վարտիքը . . . . 7 ր. —
Որսի ժակետ . . . . 8 ր. —
Առաւօտվայ ժակետ . . . . . . 8 ր. —
Երեխայոց տրիկօի զգեստը 2 մինչև 14 տարեկան . . . . 3 ր. —
Խալաթներ . . . . 12 ր. —
Պարուսինի զգեստներ . . . . . 5 ր. —

Նոյն տեղ ծախվում են կանանց և տղամարդկանց շապիկներ, կալսօններ, կանանց կօֆտաներ, նոյնպէս գիւլպաներ, կտաւի մանժէտներ, Թեւիկներ, Թաշկինակներ, ձեռնոցներ, պէնիւարներ և ժիւպօններ։

6—10

ԵԳՕՐ ԿԱՍՈՒՄՕՎԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԱՆ

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

Յայտնում է հասարակութեանը, որ ցանկացողները կարող են առնել 1 և 2 ներքին 5% փոխառութեան տոմսակները յետաձգութեամբ վճարելով մի տարվայ ընթացքում և աւելի երկար ժամանակամիջոցում, նոր և շատ շահաւէտ պայմաններով, որոնց մասին տեղեկանալ կարելի է նոյն իսկ կանտորայի մէջ, որ նոյնպէս առնում է այդ տեսակ տոմսակներ։ Գրասենեակը գտնվում է Աղէքսանդրեան այգու հանդէպ, Թումանովի տանը։

4—10

ОСОБА, знающая РУССКIИ, ФРАНЦУЗСКIЙ, НѢМЕЦКIЙ языки и начало МУЗЫКИ желаетъ получать мѣсто ГУВЕРНАНТКИ. Объ адресѣ узнать на ПОЧТОВОЙ СТАНЦIЙ въ ДАМСКОЙ комнатѣ.

ՄԻ ՏԻԿԻՆ, որ գիտէ ռուսերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն ԼԵԶՈՒՆԵՐԸ և ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ սկիզբները, ցանկանում է ՏՆԱՅԻՆ ՎԱՐԺՈՒՀՈՒ տեղ ստանալ։ Հասցէն իմանալ ՓՕՍՏԱՅԻՆ ԿԱՅԱՐԱՆՈՒՄ, ԿԱՆԱՆՑ սենեակում։

2—3

Երկու Ֆրանսիացի ՕՐԻՈՐԴՆԵՐ ցանկանում են ընդունել իրանց մօտ երեխաներին դասեր տալու համար, առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև ժամի 1-ը։ ԴԱՍԵՐԸ կը լինեն ֆրանսերէն, գերմաներէն լեզուներից և մուզիկայից։

Հասցէն՝ Սօլօլակի, տուն Օրբելի։ № 14.

2—3 (1)

ԲԺՇԿԱՆՈՑ

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ 9-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ 1 ԺԱՄԸ։

Երկուշաբթի. Գավրօնսկի կանանց հիւանդ. Գօրալեվիչ ներքին հ., Ռօտինեանց կանանց և երեխաների հ., Քիւչարեանց խիրուրգիական և աչքերի հ., Շտեմբօրսկի վեներական և կաշու հ., Բարայեան ջղային և հոգեկան հ.։

Երեքշաբթի. Մինկեվիչ խիրուրգիական հ., Վգօրօվ վեներական և բողազի հ., Րէյխ աչքի հ., Բախուտով մանկաբարձական, կանանց և երեխաների հ., Կրասնօգլեադօվ, Լիսիցեվ և Վեյմիշեվ ներքին հ.։

Չորեքշաբթի. Լիսիցեվ և Բուդկօվսկի ներքին հ., Շտէյմբօրսկի վեներական և կաշու հ., Աստուածատուրօվ կանանց հիւանդութիւնների։

Հինգշաբթի. Վգօրօվ վեներական և բողազի հ., Ռօտինեանց կանանց և երեխաների հ., Լիսիցեվ և Վերմիշեվ ներքին հ., Քիւչարեանց սիֆիլիսի և սեռական օրգանների հ.։

Ուրբաթ. Գավրօնսկի կանանց հ., Մինկեվիչ խիրուրգիական հ., Կրասնօգլեադօվ և Լիսիցեվ ներքին հ., Բախուտով մանկաբարձական, կանանց և երեխաների հ., Շտէյմբօրսկի և Աստուածատուրօվ վեներական և կաշու հ., Բարայեվ ջղային և ներքին հ.։

Շաբաթ Լիսիցեվ և Վերմիշեվ ներքին հ., Բարօվ կուրծքի հ., Եանկօվսկի վեներական և կաշու հ.։

Բացի այդ բժիշկ Վգօրօվ բժշկանոցի մէջ ընդունում է անվարձ աղքատ հիւանդներին ամենայն օր երեկոյեան 4—6 ժամը։

Բժիշկ Բարաեվ չորեքշաբթի օրերը առաւօտեան 9-ից մինչև 11 ժամը ընդունում է իր տանը բժշկանոցի հիւանդներին էլէկտրիական բժշկութեան և ներքին հ. համար։ Բնակարանը գտնվում է Սերգիեվսկայա փողոցի վրա, Բայանդուրովի տանը։

Ատամնաբոյժ Օբրեխտ աղքատ հիւանդներին բժշկանոցի տոմսակով ընդունում է ամենայն օր, ամենայն ժամանակ։

Բացի կիրակի օրերից ամենայն օր առաւօտեան 9—11 ժամը բժշկանոցում լինում է մանկաբարձ կին հիւանդ կանանց ընդունելու համար։

Բժշկանոցի դիրեկտոր Լիսիցեվ։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ ԲԷՀԲՈՒԹԵԱՆՑ

Որ հայոց փողոցում ամաններ է ծախում, խնդրում է այն անձը, որ նրան երեք նամակ է ուղարկել քաղաքային փօստայով, յայտնել իրան թէ ինչ հասցէով պէտք է ուղարկել պատասխանը, որովհետև նամակները ստորագրված չեն և նրանց վրա նշանակված չէ հասցէն։

Յովհաննէս Մ. ԲԷՀԲՈՒԹԵԱՆ

Դուրս եկաւ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ

ԴԱՇՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ ԵՐԳԵՑՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Ձայնագրութիւն և հրատարակութիւն Յովհաննէս Սուզանաձեանցի։ Իւրաքանչիւր օրինակի գինն է մէկ րուբլի։ Վաճառվում է յօգուտ Վանայ ուսանողների Թիֆլիսի բոլոր երաժշտական մագազիններումը։ Գումարող առնողներին զիջումն կը լինի։ Օտարաքաղաքացիք դիմում են հետևեալ հասցէով. Въ Тифлисъ Ивану Артемьевичу Сузанаджянъ, на Петхайнской улицѣ, собственный домъ № 13. Ցանկացողները ստանալ միասին և «Յիշատակ Տաւիդ» երգարանը, պէտք է ուղարկեն մէկ րուբլի երեսուն կոպ.։

Աննա ՂԱԶԱՐԵԱՆ, Եղիսաբէթ և Սօֆիա Ղազարեաններ սրտի ցաւով յայտնում են, առաջինը իր ամուսնու, իսկ վերջինները իրանց քրոջ ԳԱՅԱՆԷ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ մահվան մասին։ Յուղարկաւորութեան հանդէսը, իրանց բնակարանից, Կուկիայում, Նիկօլայեվսկայա փողոց. № 7, լինելու է Կուկիայի Ս. Աստուածածնի (Թանդօյեան) եկեղեցում, ԿԻՐԱԿԻ օր, մայիսի 4-ին, ժամը 10-ին առաւօտեան։

2—2

Թիֆլիսի ընկերութեան հայերէն գրքերի հրատարակութեան Վարչութիւնը պատիւ ունի յայտնել, որ արդէն դուրս եկաւ մամուլի տակից և ծախվում է Թիֆլիսի բոլոր գրավաճառների մօտ ընկերութեան տպագրութիւնը։

ԲԻԶԼԻ-ՍՕՕՌԻ. ԹՈՎՄԱՍ ԵՂԲՕՐ ՏՆԱԿԸ, փոխ. երեխաների համար Պալմէր, Թարգ. օր. Ն. Տէր-Մարկոսեանի։ Պատկերազարդ և կազմած—60 կ.։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով՝ Въ Тифлисъ, Тифлисское Общество изданія армянскихъ книгъ.

Այս օրերս դուրս կը գայ նոյն ընկերութեան հրատարակութիւնը. ՄՕՐԷԽ ԵՒ ՆՈՐԱՆ ԶՆԶԵԼՈՒ ՀՆԱՐՆԵՐԸ. աշխ. Տէր-Բարսեղեանցի։

ՆԻՒ-ԵՕՐՔԻ ԶԻՆԳԵՐ

Ամենամեծ կարելու մեքենայի ընկերութեան աշխարհային համբաւն բաւական ըլլալով յանձնել իրեն ձեռագործութիւններն կազմուածքին պարզութեամբը, հաստատութեամբը և այլ ՚երպ աշխատութիւններն կատարելով, տնական և արուեստաւորներու պիտոյից համար, կը համառօտէ զմեզ համբելու մէկիկ մէկիկ իրենց գերազանցութիւնն ուրիշ հնարուած նման առարկայից վրա։

Վերոյիշեալ Նիւ Եօրքի Զինկեր ընկերութիւնը այս տարիէն սկզբներն բացաւ ուրիշ գլխաւոր քաղաքներու պէս, հոս ալ Թիֆլիս շտեմարան մը այլ և այլ կարելու մեքենաներով, Աստամանկի փողոցն, Զուպալօվին տունն, Երեւանի հրապարակի մօտ անմիջապէս և կը խնդրուի խաթունայց և պարոնայց ուզող ստանալ այսպիսի մեքենայ դիմել հոն միայն և կը խնդրուի միանգամայն չը խառնակել այս ընիկ նորբաց շտեմարանն ուրիշ վաճառականներու հետ, որոնք միայն Զինգերի սուտ անուամբ նշանակներով և պատկերներով կը խաբեն մեր պաշտպանաւորներն և դժբաղդաբար իրենց մեքենաներով կը տարակուսացունեն սեպհական մերոնց լաւութեան անունն։

Ուրիշ քաղաքներու բնակիչ.ք ալ կրնան դիմել մեզ նամակով թէ մեր ընթացիկ գիներուն ցուցակն ուզելու համար, որ կը խրկեմք ձրի և թէ որ և է տեղեկութիւն հարցունելու համար, որոնց կը պատասխանեմք նմանապէս մի և նոյն լեզուով և կարելի արագութեամբ, մեր երեսագիրն է։

Г. Нейдлингеръ. Тифлисъ.

Գ. Նայտլինկեր

Գլխաւոր հոգաբարձու ամբողջ Ռուսաստանի և միջին Եւրոպայի։

Խանութի մէջ կարելի է ուզել խանգարված մեքենաները։

3—3 (2)

Дозволено Цензурою 2 Мая 1880 г. Тифлисъ. Տպարան Ա. Ա. Միխելսոնի Типографія А. А. Михельсона